

УДК 378.6:33(438)(045)

Катерина Біницька

ORCID iD 0000-0002-2111-5275

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
вул. Проскурівського підпілля, 139,
29000 Хмельницький, Україна, rfn.yz87@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Стаття присвячена висвітленню проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі у Республіці Польща в педагогічній теорії. Автором узагальнено, що у сучасних педагогічних дослідженнях значна увага приділяється особливостям та умовам професійної підготовки фахівців економічної галузі; факторам, що впливають на їхню професійну підготовку. Вітчизняні вчені проводять компаративні розвідки з проблем підготовки майбутніх фахівців економічної галузі в Україні та Республіці Польща. Акцентовано, що предметом наукових розвідок польських вчених є: проблеми методології професійної підготовки в університетах країни; загальні засади підготовки майбутніх фахівців економічної галузі в контексті потреб польських фінансових інституцій.

Ключові слова: економічна галузь; професійна підготовка; Республіка Польща; фахівці.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.2.6871>

Вступ. Інтеграційні процеси в українській системі вищої освіти та входження в єдиний європейський освітній простір вимагають постійного пошуку інноваційних напрямів її вдосконалення, які дозволять підвищити якість освітніх послуг, модернізації змісту та її організації відповідно до вимог світової економіки, забезпечення безперервності освіти та навчання протягом усього життя, розвитку державно-громадської моделі управління. Тому вивчення досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі у Республіці Польща для модернізації вітчизняної системи підготовки є актуальним (Біницька, Нікітенко, 2014, с. 25).

Проблема професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща є предметом досліджень вітчизняних науковців, зокрема О. Баніт, К. Біницької, С. Каричковської, В. Каричковського, Н. Русіної та ін. Серед провідних напрямів дослідження – проведення порівняльно-педагогічного аналізу та розроблення рекомендацій для покращення діяльності вітчизняних закладів вищої освіти, що є ключовим питанням модернізації змісту професійної освіти в Україні.

Мета дослідження – проаналізувати стан дослідження проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща в педагогічній теорії.

Соціально-економічні трансформації, перехід до ринкової економіки в країнах Східної Європи, зокрема в Республіці Польща, пов'язані з модернізацією державних і місцевих адміністративних структур, модернізацією і розвитком економіки, що викликало необхідність професійної підготовки майбутніх фахівців, які мають якісну економічну освіту. Усі ці тен-

денції в країнах східноєвропейського регіону мали позитивний вплив щодо підвищення освітнього рівня населення (Біницька, 2018, с. 36–37). Зазначимо, що галузь вищої освіти у всіх країнах Східної Європи не зазнала істотного негативного впливу навіть під час економічного спаду у 90-их рр. ХХ – на початку ХХІ ст. Населення продовжило підвищувати власний рівень освіти. До прикладу, у Польщі та Угорщині в 1991 р. це 75,9% і 74,8% населення відповідно, а у 2006 р. серед учнів цей відсоток збільшився до 93,6% (Польща) та 89,5% (Угорщина) (Kowalski, 2009, р. 17). Однак ситуація у сфері вищої освіти в східноєвропейських країнах є неоднорідною, найбільш слабкі стартові умови для здобуття населенням вищої освіти були в Угорщині, Словацькій та Чеській Республіках, де лише 14%, 15% та 16% молоді продовжували здобувати освіту на вищому рівні в 1991 р. Найбільше населення було охоплене вищою освітою, в Угорщині – 69%, а співвідношення в Польщі досягло рівня 66% в 2005 р. (Kowalski, 2009, р. 18). Також значно покращилась ситуація в Чеській (50%) і Словацькій Республіках (45%). Найвищий рівень охоплення населення вищою освітою був досягнутий Україною (73%). Так, у Республіці Польща значно підвищився відсоток населення, хто здобуває вищу освіту, цього вдалося досягти шляхом розвитку приватних закладів вищої освіти (Kowalski, 2009, р. 17). Кількісні зміни у контингенті студентів супроводжуються постійним розширенням економічних спеціальностей у закладах вищої освіти, які в даний час функціонують у більш ніж 120 закладах вищої освіти.

Проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі у педагогічних дослідженнях вітчизняних науковців. Сучасні наукові дослідження з проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща – це значний теоретичний

доробок та практичні рекомендації. Розглянемо сучасні вітчизняні наукові розвідки, присвячені загальним проблемам підготовки фахівців економічної галузі у Республіці Польща.

Досліджуючи проблему професійної підготовки фахівців економічного профілю в університетах Республіки Польща, О. Огієнко прийшла до висновків, що вона спрямована на формування майбутнього економічного мислення, професійних компетентностей та вміння регулярно оновлювати та підвищувати рівень знань. До провідних факторів, що впливають на професійну підготовку майбутніх фахівців економічної галузі авторка відносить: необхідність забезпечення конкурентоспроможності польської економіки в контексті глобалізації та інтеграції і впровадження нових ринкових критеріїв; врахування польськими університетами динаміки змін на ринку праці (Ogienko, 2016, p. 16).

Н. Русіна (2016) обґрунтувала питання професійної підготовки фахівців економічної галузі в університетах Республіки Польща за освітнім напрямом «Просторова організація території». Авторка здійснила аналіз моделі підготовки майбутніх фахівців економічної галузі у Варшавському технічному університеті. Зокрема виявлено особливості навчального процесу в університеті, які ґрунтуються на таких засадах: індивідуальний підхід до студента (індивідуалізація процесу навчання, наукове співробітництво студентів і викладачів, широке використання індивідуальних форм роботи, освіта протягом всього життя; єдність теорії та практики; використання інноваційних педагогічних технологій; використання рейтингової системи оцінювання, яка базується на систематичному оцінюванні всіх робіт студентів, а також урахуванні коефіцієнтів різних видів робіт (с. 91).

Аналіз праць науковців О. Баніт, С. Каричковської, В. Карчировського показав, що автори здійснили порівняльно-педагогічні розвідки, предметом дослідження яких було вивчення різних аспектів підготовки майбутніх фахівців економічної галузі в Україні та Республіці Польща.

Так, С. Каричковська та В. Каричковський (2018) провели компаративний аналіз педагогічних та організаційних умов підготовки майбутніх менеджерів в університетах України та Польщі. Автори роблять висновок про відносну подібність систем вищої освіти цих країн у контексті консолідованих принципів та парадигм сучасної вищої освіти. Подібність освітніх систем підтверджує взаємне визнання дипломів про вищу освіту, що є наслідком впровадження Болонської системи навчання та використання Європейської кредитно-трансфертної системи навчання (с. 158).

О. Баніт (2018), провівши порівняльний аналіз професійної підготовки менеджерів у закладах вищої освіти Республіці Польща та України виділила спільні та відмінні ознаки такої підготовки. До спільних рис авторка віднесла: двоступеневу підготовку (бакалавр (ліценціат) та магістр); схожість структур закладів вищої освіти (факультети, інститути, кафедри й відділення); програмні мінімуми, які використовують в закладах вищої освіти, що встановлені Міністерством

освіти; врахування закладами вищої освіти потреб ринку, відповідно до яких відкриваються нові напрями та спеціальності; у процесі професійної підготовки значна увага приділяється досконалому вивченню іноземних мов, інформатики, а також значну увагу приділено вивченню психологічних курсів; активне впровадження у закладах вищої освіти активних методів навчання студентів; менеджмент є магістральним напрямом підготовки в усіх закладах вищої освіти. До відмінних рис авторка віднесла, що пропозиція українських закладів вищої освіти щодо спеціальностей, які пропонуються майбутнім фахівцям економічної галузі, не така різноманітна, як у Польщі; передбачено викладання специфічних для України предметів, яких немає у навчальних планах польських закладів вищої освіти (с. 19–20).

Проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі у педагогічних дослідженнях польських науковців. Теоретичним та методологічним засадам професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща приділяється належна увага і в працях польських вчених. Зокрема, М. Піскевич у своєму монографічному дослідженні проводить огляд методик підготовки фахівців економічної галузі (Piskiewicz, 2015). Автором охарактеризовано цілі економічної освіти та її умови, висвітлено організаційні форми навчального процесу в економічному університеті, вивчено роль проблемного методу навчання в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі та проаналізовано проблеми методологічної підготовки і проведення навчальних занять (Piskiewicz, 2015).

У своєму дослідженні Л. Курклінський та М. Машиборський дали оцінку професійної підготовки студентів за напрямками підготовки економіка, фінанси, облік та аудит в контексті потреб фінансових інституцій (Kurkliński, Maszybrocki, 2008).

Актуальним для нашого дослідження є праця К. Здуновської, в якій проаналізовано рейтингів кращих університетів Польщі (державних та приватних), що проводять професійну підготовку майбутніх фахівців в галузі економіки (Zdunowska, 2018). Авторка узагальнює, що навчання на першому циклі вищої освіти на економічних спеціальностях дозволяє студентам набути знань, що дозволяють їм розвивати свою професійну кар'єру за такими трьома напрямками: ведення власного бізнесу або робота в підприємницькому секторі, де необхідні знання для вирішення фінансово-економічних питань, наприклад ведення розрахунків або бухгалтерського обліку є основним фактором; робота у фінансовому секторі – банківська справа та страхування, де необхідна базова освіта з питань фінансів; робота в адміністрації – державній чи територіальній, в даний час у більшості випадків вони займаються вирішенням питань економічного чи фінансового характеру (наприклад, отримання, розподіл і використання коштів ЄС, міжнародних організацій, центральних та місцевих органів влади).

До інваріативної складової навчальних планів на економічних спеціальностях на першому ліценціатському ступені вищої освіти включено такі навчальні

дисципліни: правознавство та захист інтелектуальної власності, етика бізнесу, економічна історія, мікроекономіка, інформаційні технології, економічна географія, основи макроекономіки, бухгалтерський облік. Однак, зазначає автор, ці навчальні дисципліни можуть бути різними залежно від університету (Zdunowska, 2018).

Закінчення навчання за другим циклом вищої освіти на економічних спеціальностях дозволяє студентам: отримати сучасні знання в галузі економіки та з додаткових дисциплін; розвивати навички, корисні для здійснення професійної діяльності на фінансових та управлінських посадах в органах державного управління, банківській системі, підприємствах, в установах і організаціях, що займаються економічною діяльністю; ведення власного бізнесу або можливість продовжити навчання на третьому циклі вищої освіти (Zdunowska, 2018).

Висновки. Отже, вивчення стану дослідження проблеми професійної підготовки фахівців економічної галузі в Республіці Польща в педагогічній теорії

показало, що в сучасних педагогічних дослідженнях значна увага приділяється особливостям та умовам професійної підготовки майбутніх фахівців; факторам, що впливають на професійну підготовку майбутніх фахівців економічної галузі. Вітчизняні вчені проводять компаративні розвідки з проблем підготовки майбутніх фахівців економічної галузі в Україні та Республіці Польща. Об'єктом наукових розвідок польських вчених є: проблеми методології професійної підготовки в університетах країни; загальні засади підготовки майбутніх фахівців економічної галузі в контексті потреб польських фінансових інституцій. Однак, незважаючи на значну кількість педагогічних розвідок вітчизняних дослідників, проблема професійної підготовки фахівців економічної галузі у Республіці Польща в контексті потреб сучасної економіки не набула цілісного вирішення. Зокрема, поза увагою вчених залишаються тенденції розвитку професійної підготовки фахівців економічної галузі у Республіці Польща відповідно до вимог єдиного європейського простору вищої освіти.

Література

- Banit O. V. Porivnialnyi analiz profesiinnoi pidgotovki menedzheriv u vyshchikh navchalnykh zakladaх Польщі та України. *Rozbudova єдиноho інформаційного простору української освіти – вимога часу: збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного WEB-форуму (Київ-Харків, 22–23 березня 2018 р.)*. Кропивницький: Видавництво Льотної академії національного авіаційного університету, 2018. С. 19–22.
- Біницька К. Підготовка майбутніх учителів початкової освіти у країнах Східної Європи: теорія і практика: монографія / Г. Терещук (ред.). Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2018. 376 с.
- Біницька К., Нікітенко Д. Особливості сучасного стану системи економічної освіти в Україні. *Педагогічний дискурс*. 2014. № 17. С. 25–29.
- Каричковська С. П., Каричковський В. Д. Особливості підготовки майбутніх менеджерів в університетах України, Польщі та Росії. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2018. № 81 (3). С. 157–160.
- Русіна Н. Г. Професійна підготовка фахівців просторової організації економіки в університетах Польщі. *Молодий вчений*. 2016. № 1 (2). С. 89–92.
- Kowalski T. et. al. Comparative Analysis of Economic Transformation in Poland and Selected Central European Countries. *Working Papers in Management, Finance and Economics*. Poznań-Atlanta: Zakład Graficzny Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. 2009. № 1 (8). 43 p.
- Kurkliński L., Maszybrocki M. Ocena kształcenia absolwentów studiów o kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość a potrzeby rekrutacyjne instytucji finansowych. Warszawa: Związek Banków Polskich, 2008. 6 s.
- Ogienko O. Professional training of economists at polish universities. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2016. № 6 (3). С. 96–102.
- Piskiewicz M. Zarys metodyki kształcenia ekonomistów. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH, 2015. 150 s.
- Zdunowska K. Najlepsze uczelnie w Polsce, które kształcą na kierunku ekonomia – ranking (2018). URL: <https://www.karierawfinansach.pl/artukul/wiadomosci/kierunek-studiow-ekonomia-najlepsze-uczelnie-w-polsce> (дата звернення: 14.04.2019).

References

- Banit, O. V. (2018). Porivnialnyi analiz profesiinnoi pidgotovky menedzheriv u vyshchikh navchalnykh zakladakh Polshchi ta Ukrainy [Comparative Analysis of Professional Training of Managers in Higher Educational Institutions of Poland and Ukraine]. *Rozbudova yedynoho informatsiinoho prostoru ukrainiskoi osvity – vymoha chasu: zbirnyk materialiv vseukrainskoho naukovo-praktychnoho WEB-forumu (Kyiv-Kharkiv, 22–23 bereznia 2018 r.)* Kropyvnytskyi, Ukraine: Vydavnytstvo Lotnoi akademii natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, 19–22 (ukr).
- Binytska, K. (2018). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoї osvity u krainakh Skhidnoi Yevropy: teoriia i praktyka: monografija [Training of the Future Primary School Teachers in the Countries of the Eastern Europe: monohraf] / H. Tereshchuk (Ed.)*. Khmelnytskyi, Ukraine: FOP Tsiupak A. A. (ukr).
- Binytska, K., & Nikitenko D. (2014). Osoblyvosti suchasnoho stanu systemy ekonomichnoi osvity v Ukraini [Peculiarities of the Modern State of the System of Economic Education in Ukraine]. *Pedahohichnyi dyskurs*, 17, 25–29 (ukr).
- Karychkovska, S. P., & Karychkovskyi, V. D. (2018). Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh menedzheriv v universytetakh Ukrainy, Polshchi ta Rosii [Peculiarities of Training Future Managers in the universities of Ukraine, Poland and Russia]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Pedahohichni nauky*, 81 (3), 157–160 (ukr).

- Rusina, N. H. (2016). Profesiina pidhotovka fakhivtsiv prostorovoi orhanizatsii ekonomiky v universytetakh Polshchi [Professional training spatial organization of economics at the university Poland]. *Molodyi vchenyi*, 1 (2), 89–92 (ukr).
- Kowalski, T. et. al. (2009). Comparative Analysis of Economic Transformation in Poland and Selected Central European Countries. *Working Papers in Management, Finance and Economics*. Poznań-Atlanta, Poland: Zakład Graficzny Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, 1 (8) (pol.)
- Kurkliński, L., & Maszybrocki, M. (2008). *Ocena kształcenia absolwentów studiów o kierunku ekonomia oraz finanse i rachunkowość a potrzeby rekrutacyjne instytucji finansowych*. Warszawa, Poland: Związek Banków Polskich (pol).
- Ogienko, O. (2016). Professional training of economists at polish universities. *Poriznialna profesiina pedahohika*, 6 (3), 96–102 (eng).
- Piskiewicz, M. (2015). *Zarys metodyki kształcenia ekonomistów*. Warszawa, Poland: Oficyna Wydawnicza SGH (pol).
- Zdunowska, K. (2018). *Najlepsze uczelnie w Polsce, które kształcą na kierunku ekonomia – ranking*. Retrieved from <https://www.karierawfinansach.pl/artukul/wiadomosci/kierunek-studiow-ekonomia-najlepsze-uczelnie-w-polsce> (pol).

ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ В РЕСПУБЛИКЕ ПОЛЬША В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ

Билицкая Екатерина, доктор педагогических наук, доцент, профессор кафедры педагогики,
Хмельницкая гуманитарно-педагогическая академия,
ул. Проскуровского подполья, 139, 29000 Хмельницкий, Украина,
rfn.yz87@gmail.com

Статья посвящена проблеме профессиональной подготовки специалистов экономической отрасли в Республике Польша в педагогической теории. Автор обобщено, что в современных педагогических исследованиях значительное внимание уделяется особенностям и условиям профессиональной подготовки специалистов экономической отрасли; факторам, влияющим на их профессиональную подготовку. Отечественные ученые проводят компаративные исследования по проблемам подготовки будущих экономистов в Украине и Республике Польша. Акцентировано, что предметом научных исследований польских ученых являются: проблемы методологии профессиональной подготовки в университетах страны; общие принципы подготовки будущих специалистов экономической отрасли в контексте потребностей польских финансовых институций.

Ключевые слова: профессиональная подготовка; Республика Польша; специалисты; экономическая отрасль.

SPECIALISTS' PROFESSIONAL TRAINING IN ECONOMIC SECTOR IN THE REPUBLIC OF POLAND IN PEDAGOGICAL THEORY

Binytska Kateryna, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor, Professor of Department of Pedagogy,
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy,
139 Proskurivskoho pidpillia Str., 29000 Khmelnytskyi, Ukraine,
rfn.yz87@gmail.com

The article deals with the problem of specialists' professional training in economic sector in the Republic of Poland in pedagogical theory. The article is considered problems of specialists' professional training in economic sector in the Republic of Poland in pedagogical researches domestic and Polish scholars. The author generalizes that in modern pedagogical studies considerable attention is paid to the peculiarities and conditions of professional training of the future economists; the author pays attention to the factors influencing the professional training of the specialists' professional training in economic sector. It is revealed that domestic scientists actively conduct scientific comparative-pedagogical researches on the problems of training of the specialists' professional training in economic sector in Ukraine and the Republic of Poland. It is emphasized that the subject of scientific researches of Polish scientists is: the problems of methodology of professional training at the universities of the country; general principles of training of the future specialists of the economic branch in the context of the needs of Polish financial institutions. It is noted that despite the considerable number of pedagogical studies of domestic researchers on the problems of development of specialists' professional training in economic sector in the Republic of Poland, in the context of the needs of the modern economy, it has not become a holistic solution. In particular, there are tendencies for the development of specialists' professional training in economic sector in the Republic of Poland, in line with the requirements of the single European higher education area, outside the attention of scientists.

Features are highlighted specialists' professional training in economic sector in higher education institutions of the Republic of Poland.

It is generalized that modern scientific researches on the problem of professional training of specialists in the field of economics in the Republic of Poland is a significant theoretical advancement and practical recommendations.

Key words: economic sector; professional training; Republic of Poland; specialists.

Стаття надійшла до редакції 03.05.2019

Прийнято до друку 13.06.2019